

درس خارج فقه حضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

تاریخ: ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۹

مصادف با: ۸ رمضان ۱۴۴۱

جلسه: ۴۳

موضوع کلی: فصل فی أحكام الجبائر

موضوع جزئی: حکم ضرر داشتن آب به خاطر بیماری دیگری غیر از جراحت

سال تحصیلی: ۹۸-۹۹

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهیرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

بحث در مسأله ۶۰۳ بود. عرض شد که به نظر مرحوم سید (ره)، اگر جراحت و قرح و شکستگی [در اعضای وضو] نباشد، بلکه ضرر استعمال آب به خاطر مرض دیگری باشد [، مثل اینکه بالاتر از عضو وضو درد مفاصل یا رماتیسم داشته باشد که استعمال آب برای آن مضر است]، پس حکم این است که تیمم شود، لکن احتیاط [مستحب] این است که وضو با گذاشتن پارچه و مسح بر آن نیز در صورت امکان، ضمیمه شود یا اینکه به آن مقداری که شستن آن ممکن است اکتفا شود.

عرض شد که بعضی گفته‌اند که وظیفه شخص در فرض مذکور، این است که وضوی ناقص بگیرد، یعنی شخص پارچه پاکی را بر موضعی که استعمال آب برای آن ضرر دارد، می‌گذارد و بر آن مسح می‌کند و موضعی را که مشکلی متوجه آن نمی‌شود، می‌شوید. این افراد برای مدعای خود ادله‌ای اقامه کرده‌اند که دلیل اول در جلسه گذشته ذکر و بررسی شد.

دلیل دوم، استناد به قاعده میسور است. گفته‌اند که وضوی ناقص و جبیره‌ای در فرض مذکور، میسور از وضوی تمام و کامل است و لذا چون در فرض مذکور، وضوی کامل، معسور است، میسور آن که وضوی ناقص و جبیره‌ای است انجام می‌شود.

پاسخ از دلیل مذکور

اولاً، همه فقها قاعده میسور را قبول ندارند، بلکه بعضی، مثل مرحوم آیت الله خوئی (ره) قاعده میسور را قبول ندارند بنابراین، از نظر کسانی که قاعده میسور را قبول ندارند زمینه‌ای برای بحث و تمسک به قاعده میسور در فرض مذکور باقی نمی‌ماند.

ثانیاً، بر فرض تنازل و پذیرش قاعده میسور [کبرویاً]، مشکل صغروی و انطباق بحث مورد نظر بر قاعده میسور وجود دارد و آن، اینکه فرض مورد بحث در مسأله مذکور [مسأله ۶۰۳] از مصادیق قاعده میسور نیست زیرا فرض مذکور که ضرر استعمال آب به خاطر مرض دیگری غیر از جراحت و قرح و کسر باشد از موارد مسح جبیره‌ای نیست که گفته شود که از مصادیق قاعده میسور است، بلکه این فرض از مصادیق مواردی محسوب می‌شود که استعمال آب برای وضوگیرنده ضرر دارد و دلیلی نیست که در این فرض شخص باید وضوی جبیره انجام بدهد، بلکه این فرض، بدل شرعی دارد و بدل آن تیمم است و وظیفه شخص این است که تیمم کند و نوبت به قاعده میسور نمی‌رسد.

نتیجه اینکه، نظر مرحوم سید (ره) که فرمود که وظیفه شخص در فرض مذکور در مسأله مورد بحث این است که تیمم کند، پذیرفته می‌شود. البته مرحوم سید (ره) در پایان فرموده است که احتیاط این است که شخص علاوه بر تیمم، وضوی جبیره‌ای نیز بگیرد.

دلیل احتیاط مذکور در کلام مرحوم سید (ره) این است که چون شخص علم اجمالی دارد که یا وظیفه او تیمم است و یا وظیفه او وضوی جبیره است لذا برای اینکه یقین کند که وظیفه‌اش را انجام داده است، احتیاط می‌کند و هم وضوی جبیره‌ای می‌گیرد و هم تیمم می‌کند.

مسئله ۶۰۴: «إذا كان الجرح أو نحوه في مكان آخر غير مواضع الوضوء، لكن كان بحيث يضر استعمال الماء في موضعه أيضاً فالمتعين التيمم»^۱.

به نظر مرحوم سید (ره)، اگر جراحت یا مثل آن [از دمل و غیره] در موضعی غیر از مواضع وضو باشد، لکن به گونه‌ای باشد که استعمال آب در مواضع وضو به آن جراحت [که در موضع وضو نیست،] ضرر می‌زند، وظیفه شخص این است که تیمم کند. شخص در فرض مذکور، عملاً تمکن از وضو ندارد زیرا وضو گرفتن برای چنین شخصی ضرری است و لذا وظیفه او از وضو به بدلش که تیمم است منتقل می‌شود.

«الحمد لله رب العالمين»

۱. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۶۱.